

Р І Ш Е Н Н Я

від 28 січня 2026 року

№ 253/5

Про розгляд Звіту про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу", затвердженого рішенням Рахункової палати від 25.11.2025 № 28-2

На виконання доручення Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет з питань екологічної політики та природокористування відповідно до предметів відання розглянув лист Рахункової палати від 02.12.2025 № 03-3730 щодо Звіту про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу", затвердженого рішенням Рахункової палати від 25.11.2025 № 28-2 (далі – Звіт), і зазначає.

Метою проведення аудиту є дослідження стану правового, інституційного та організаційного забезпечення проведення процедур оцінки впливу на довкілля (далі – ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО), їх відповідність вимогам законодавству України та міжнародним зобов'язанням. Аудитом охоплено порядок організації, проведення та документування процедур, стан функціонування єдиних реєстрів з ОВД і СЕО, рівень їх цифровізації, повноту і достовірність внесених даних, а також забезпечення публічного доступу до екологічної інформації.

Результати аудиту свідчать, що Україна створила базову правову та інституційну основу для здійснення процедур ОВД і СЕО. Водночас практична реалізація процедур ОВД і СЕО залишається частковою. Чинні механізми не забезпечують у повному обсязі превентивних, відкритих для участі громадськості та орієнтованих на результати функцій, визначених національним законодавством та міжнародними стандартами.

Система ОВД функціонує, проте має значні прогалини у контролі якості, документуванні та нагляді. Звіти з ОВД часто містять недостатньо даних щодо екологічних впливів та альтернатив, а механізмів перевірки достовірності наданої інформації немає. Несформовані кваліфікаційні вимоги до розробників звітів і обмежена аналітична перевірка з боку уповноважених органів послаблюють обґрунтованість висновків і знижують рівень довіри до екологічної інформації.

Прийняття рішень щодо планованої діяльності є недостатньо прозорим. Неповнота даних у Єдиному державному реєстрі з оцінки впливу на довкілля і неналежна взаємодія між відповідальними створюють ризики реалізації проектів без повноцінної екологічної оцінки. Післяпроектний моніторинг здійснюється несистемно, через це неможливо визначити, чи досягаються цілі зі зменшення впливу на довкілля.

Процедура СЕО впроваджена та нормативно визначена, однак її реалізація є неповною і нерівномірною. Не всі документи державного планування (далі – ДДП) проходять процедуру СЕО, а якість звітів та відкритість консультацій є недостатніми. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки містить неповну інформацію, зокрема щодо результатів моніторингу та громадських слухань, а уповноважені органи у сфері СЕО не мають повноважень для перевірки її повноти та достовірності. Моніторинг виконання ДДП є переважно декларативним. Більшість замовників не оприлюднює результати моніторингу, що унеможлиблює оцінку фактичних наслідків реалізації стратегічних документів для екології. Невизначення відповідальності за порушення процедур СЕО знижує рівень дотримання вимог і зменшує прозорість процесу.

У рекомендаціях Рахункової палати зазначено також, що державний нагляд (контроль) у сферах ОВД і СЕО має обмежений характер та здійснюється лише за наявності скарг громадян. Через мораторій на проведення планових перевірок у період дії воєнного стану та нестворення уніфікованої методології контроль охоплює лише незначну частину діяльності. Навіть у разі виявлення порушень заходи реагування не завжди застосовуються, а адміністративна відповідальність за порушення вимог СЕО не передбачена.

Разом з тим Комітет зазначає, що на розгляді у Верховній Раді України знаходиться проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запровадження відповідальності за недотримання вимог Закону України "Про стратегічну екологічну оцінку" (реєстр. № 10410 від 15.01.2024), поданий народним депутатом України Бондаренком О.В. та іншими народними депутатами України. Головним з підготовки і розгляду законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності. Комітет з питань екологічної політики та

природокористування рішенням від 26.01.2024 № 192/1 рекомендував Комітету з питань правоохоронної діяльності внести пропозицію до Верховної Ради України законопроект реєстр. № 10410 прийняти за основу.

Крім того, відповідно до Звіту, моніторинг у межах ОВД і СЕО недостатньо інтегрований у процес ухвалення рішень: звіти часто формальні, без чітких індикаторів і оцінки фактичного впливу, що унеможлиблює використання їх результатів для ефективного екологічного управління. Унаслідок цього ОВД і СЕО залишаються переважно адміністративними процедурами та лише частково сприяють екологічній реалізації "Зеленого переходу", що потребує посилення інституційної спроможності та реального впливу оцінок на державну політику.

За результатами аудиту Рахункова палата надала ряд рекомендацій Кабінету Міністрів України, а також Мінекономіки, разом з уповноваженими територіальними органами у сфері ОВД і СЕО, Державною екологічною інспекцією України, Управлінням розвитку територій та інфраструктури Вінницької обласної державної адміністрації, Департаментами екології та природних ресурсів Дніпропетровської, Закарпатської, Одеської та Київської обласних державних адміністрацій, Управлінням екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Департаментом захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної адміністрації, Державними екологічними інспекціями у Вінницькій, Закарпатській та Харківській областях, Державними екологічними інспекціями Столичного, Південно-Західного (Миколаївська та Одеська області) та Карпатського округів.

Рекомендації стосуються, зокрема, посилення інституційної спроможності систем ОВД і СЕО шляхом розширення контрольних повноважень уповноважених органів, посилення відповідальності за порушення законодавства, удосконалення вимог до звітної документації та підвищення кваліфікації розробників і інспекторів. Рекомендовано забезпечити прозорість і достовірність екологічної інформації через розвиток єдиних реєстрів, уніфікацію моніторингу та звітності, посилення участі громадськості, налагодження міжвідомчої взаємодії та інтеграцію результатів екологічних оцінок у процеси державного, галузевого й регіонального планування.

За інформацією, отриманою Комітетом від Мінекономіки, з метою виконання рішення та рекомендацій Рахункової палати, міністерством проведено онлайн-нараду з уповноваженими територіальними органами, за результатами якої визначено необхідність забезпечення системної координації роботи, посилення внутрішнього контролю за інтеграцією результатів екологічних оцінок у процеси галузевого та регіонального планування. Міністерством також підготовлено План заходів реагування на рішення Рахункової палати України з урахуванням пропозицій територіальних органів та забезпечено надання методичної допомоги з питань виконання рекомендацій.

Планом передбачено посилення контролю та відповідальності у сфері ОВД і SEO, зокрема чітке визначення і розширення повноважень Держекоінспекції та інших уповноважених органів, встановлення відповідальності за порушення законодавства, удосконалення форм документування результатів контрольних заходів та запровадження чітких стандартів дотримання процедур ОВД. Передбачено також підвищення якості та достовірності екологічної документації через конкретизацію вимог до звітів, розроблення галузевих методичних рекомендацій, регулярне навчання розробників та відповідальність за автентичність наданої інформації.

Також передбачено підвищення прозорості та ефективності екологічного моніторингу, зокрема удосконалення єдиних реєстрів ОВД і SEO, запровадження можливості внесення післяпроектного моніторингу, уніфікованих форм звітності та регулярного аналізу даних. Передбачено заходи щодо посилення участі громадськості, вдосконалення комунікації з органами місцевого самоврядування, перегляду умов громадських обговорень, а також розроблення планів координації між центральними та територіальними органами, регулярного навчання інспекторів і аналітиків та інтеграції результатів екологічних оцінок у процеси галузевого та регіонального планування для прийняття рішень на основі достовірних даних.

Держекоінспекція поінформувала Комітет про затвердження Плану заходів реагування Державної екологічної інспекції України на рішення Рахункової палати, який містить пропозиції щодо розробки проектів законодавчих, нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів з метою вдосконалення системи державного контролю у сфері оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки. Зокрема, передбачається чітке визначення та розширення контрольних повноважень Держекоінспекції й інших уповноважених органів для забезпечення системного моніторингу дотримання вимог законодавства у сфері ОВД і SEO, встановлення адміністративної відповідальності за порушення законодавства про SEO та посилення юридичної відповідальності за невиконання умов висновків з ОВД.

Крім того, Держекоінспекцією планується внесення змін до уніфікованої форми акта, що складається за результатами заходів державного нагляду (контролю), шляхом доповнення її чіткими критеріями та стандартами документування дотримання процедур ОВД.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування "Асоціація об'єднаних територіальних громад" проінформувала Комітет, що вважає за необхідне використати висновки аудиту для посилення ролі органів місцевого самоврядування, удосконалення законодавчої й інституційної бази та забезпечення ефективної інтеграції результатів ОВД і SEO у планування розвитку громад з метою досягнення цілей "Зеленого переходу".

Міністерство охорони здоров'я України та Національна поліція України повідомили про відсутність пропозицій щодо Звіту.

Вінницька, Дніпропетровська, Івано-Франківська та Харківська обласні військові адміністрації повідомили про розробку планів заходів щодо забезпечення внутрішнього контролю за інтеграцією результатів екологічних оцінок у процеси галузевого та регіонального планування, що забезпечить ухвалення рішень на основі достовірних даних.

Під час розгляду питання народними депутатами України – членами Комітету висловлено пропозиції щодо необхідності напрацювання і внесення на розгляд Верховної Ради України необхідних законодавчих ініціативу сфері ОВД та СЕО та щодо посилення та систематизації реагування на виявлені факти порушень у цих сферах.

За результатами розгляду Комітет в и р і ш и в:

1. Інформацію Рахункової палати щодо Звіту про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу", затвердженого рішенням Рахункової палати від 25.11.2025 № 28-2, взяти до відома.

2. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з проханням розглянути проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запровадження відповідальності за недотримання вимог Закону України "Про стратегічну екологічну оцінку" (реєстр. № 10410 від 15.01.2024), поданий народним депутатом України Бондаренком О.В. та іншими народними депутатами України.

3. Рекомендувати Мінекономіки, Держекоінспекції, обласним військовим адміністраціям забезпечити організацію виконання у повному обсязі наданих за результатами аудиту рекомендацій.

4. Рекомендувати Мінекономіки:

- забезпечити розроблення та впровадження плану заходів із припинення застосування відступів від вимог законодавства у сферах ОВД та СЕО, запроваджених у зв'язку з воєнним станом, з урахуванням зобов'язань України за актами права Європейського Союзу та міжнародними договорами України;

- спільно із заінтересованими центральними органами виконавчої влади підготувати та подати в установленому порядку пропозиції щодо внесення змін до законів України з метою усунення неузгодженостей між нормами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та Кодексу України про

адміністративні правопорушення, що забезпечить повноту переліку складів адміністративних правопорушень у сфері ОВД, а також створення належних правових і методологічних передумов для здійснення ефективного державного нагляду (контролю) та притягнення до відповідальності за всі види порушень, передбачені законодавством;

- забезпечити проведення перевірок діяльності відповідних підрозділів з питань екології та природних ресурсів обласних, міських Київської та Севастопольської державних адміністрацій, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів щодо дотримання вимог законодавства у сфері ОВД.

5. Рекомендувати Держекоінспекції:

- посилити та систематизувати реагування на виявлені факти порушення вимог законодавства у сфері СЕО та ОВД, у тому числі шляхом здійснення належного контролю, своєчасного застосування заходів реагування, притягнення винних осіб до відповідальності;

- забезпечити проведення перевірок територіальних та міжрегіональних територіальних органів Держекоінспекції в частині дотримання ними вимог законодавства під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері СЕО та ОВД.

6. Мінекономіки, Держекоінспекції, обласним військовим адміністраціям здійснювати щоквартальне інформування Комітету про стан виконання рекомендацій Рахункової палати, наданих за результатами аудиту та цього Рішення.

7. Рішення Комітету направити до Кабінету Міністрів України, Рахункової палати, Мінекономіки, Держекоінспекції, обласних військових адміністрацій.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

